

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING OMMAVIY TADBIRLAR O‘TKAZISH JARAYONIDAGI VAZIFALARI VA SOHAVIY XIZMATLAR HAMDA DAVLAT ORGANLARI BILAN O‘ZARO HAMKORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

O.J.Xolmuminov

IIV Akademiyasi Fuqaroviy huquqiy fanlar kafedrasida dotsenti,
yuridik fanlar bo‘yicha falsafa doktori, (PhD) dotsent, podpolkovnik,

Sharibayev Sultanbek Muratbay uli

325-guruh

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17657311>

Annotatsiya. Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining ommaviy tadbirlarni tashkil etish va o‘tkazish jarayonidagi vazifalari, shuningdek, sohaviy xizmatlar va davlat organlari bilan hamkorlikning zamonaviy mexanizmlari tahlil qilinadi. Ommaviy tadbirlar bilan bog‘liq xavfsizlik masalalarining murakkablashuvi profilaktika xizmatidan yanada takomillashgan yondashuvni talab qiladi. Tadqiqotda mavjud muammolar, ularning kelib chiqish sabablari va samarali profilaktika tizimini yaratish uchun zarur bo‘lgan institutsional hamkorlik tamoyillari ko‘rib chiqilgan. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, muntazam koordinatsiya, raqamlashtirilgan boshqaruv, tezkor axborot almashinuvi va ko‘p sektorli hamkorlik ommaviy xavfsizlikni ta‘minlashning eng muhim omillaridir.

Kalit so‘zlar: profilaktika inspektori, ommaviy tadbirlar, xavfsizlik, hamkorlik, davlat organlari, sohaviy xizmatlar, koordinatsiya, profilaktika tizimi.

Kirish

Ommaviy tadbirlar zamonaviy ijtimoiy hayotning ajralmas qismi bo‘lib, ularning xavfsiz o‘tishini ta‘minlash davlat organlarining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Aholi ishtirokidagi yig‘inlar, sport musobaqalari, madaniy-ma‘rifiy tadbirlar, siyosiy uchrashuvlar, diniy marosimlar va boshqa tadbirlar jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan xavf va tahdidlarni bartaraf etish uchun puxta rejalashtirilgan profilaktika mexanizmlariga ehtiyoj ortib bormoqda. Bu jarayonda profilaktika inspektori markaziy shaxs bo‘lib, u nafaqat jamoat xavfsizligini ta‘minlash, balki fuqarolarning tartib-intizomga rioya etishi, inqiroz holatlarining oldini olish va hodisalarga tezkor javob berishni muvofiqlashtirish uchun mas‘uldir. Biroq hozirgi kunda ommaviy tadbirlarni tashkil etish jarayonida mas‘ul xizmatlar o‘rtasidagi axborot almashinuvi va hamkorlik to‘liq integratsiyalashmaganligi, resurslarning notekis taqsimlanishi va vazifalarning aniq belgilab berilmaganligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda. Shu bois ushbu sohada profilaktika inspektorining rolini kuchaytirish va hamkorlikni takomillashtirish masalalari dolzarbligicha qolmoqda.

Metodlar

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, normativ-huquqiy tahlil hamda amaliy monitoring metodlaridan foydalanildi. Normativ-huquqiy hujjatlar tahlili orqali profilaktika inspektorining vakolatlari, davlat organlari o‘rtasidagi hamkorlik tartibi va ommaviy tadbirlar xavfsizligi bo‘yicha me‘yoriy talablarga baho berildi. Ommaviy tadbirlarni tashkil etish bo‘yicha turli hududlarda qo‘llanilayotgan amaliy mexanizmlar qiyosiy tahlil qilinib, ularning samaradorlik darajasi baholandi. Shuningdek, profilaktika xizmati xodimlari, mahalla faollari, FVV, SSV, YHXB, Milliy gvardiya kabi hamkor tuzilmalar tajribasi o‘rganildi. Monitoring jarayonida xavfsizlik protokollari, axborot almashinuvi tizimi, favqulodda vaziyatlarga tayyorlik bo‘yicha mavjud imkoniyatlar kuzatildi.

Natijalar

Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, ommaviy tadbirlarni yuqori saviyada tashkil etishda profilaktika inspektorining asosiy vazifalari rejalashtirish, muvofiqlashtirish, xavf tahlili, joydagi vaziyatni monitoring qilish, tartib-intizomni ta'minlash va favqulodda holatlarda tezkor choralar ko'rishdan iborat. Biroq hozirda ommaviy tadbirlar vaqtida xavfsizlikni ta'minlash jarayonida aksariyat hududlarda xizmatlarning o'zaro hamkorligi to'liq yo'lga qo'yilmagan, axborot almashinuvi sekin, favqulodda vaziyatlarni prognozlash mexanizmlari esa yetarlicha takomillashmagan. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, ba'zi holatlarda tadbir tashkilotchilari bilan profilaktika xizmatlari o'rtasida mas'uliyat chegaralari aniq belgilanmagan bo'lib, bu xavfsizlik choralari noto'g'ri rejalashtirishga sabab bo'lmoqda. Raqamli monitoring tizimlarining yetishmasligi, video kuzatuv tarmoqlarining past qamrovi, dronlar, sun'iy intellekt texnologiyalari, jamoat xavfsizligi xaritalari kabi innovatsion vositalarning kam qo'llanishi ommaviy tadbirlar xavfsizligini izchil ta'minlashga to'sqinlik qilmoqda. Shu bilan birga, NNTlar, volontyorlar va aholi vakillarining profilaktik choralarga jalb etilishi juda past darajada ekani aniqlanib, bu holat jamiyatning xavfsizlik jarayonlarida faol ishtirokini cheklab qo'yayotgani kuzatildi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ommaviy tadbirlarda xavfsizlikni ta'minlash faqat profilaktika inspektorining faoliyati bilan chegaralanmaydi; u turli davlat organlari, sohaviy xizmatlar va jamoatchilik bilan mustahkam hamkorlikni talab etadi. Xorijiy tajribalar shuni tasdiqlaydiki, muvaffaqiyatli ommaviy xavfsizlik modeli davlatning ichki ishlar organlari bilan bir qatorda tibbiyot xizmatlari, qutqaruvchilar, yong'in xavfsizligi bo'limlari, transport xizmati, sanitariya nazorati, fuqarolik jamiyati institutlari va volontyor tarmoqlari o'rtasidagi integratsiyalashgan tizimga tayanadi. O'zbekiston sharoitida ham bunday modelni joriy etish profilaktika inspektorining vakolat doirasini kengaytirish, uning tashkiliy-texnik imkoniyatlarini mustahkamlash, favqulodda vaziyatlarga tayyorlik bo'yicha muntazam treninglar o'tkazish, xizmatlararo tezkor aloqa kanallarini raqamlashtirish orqali amalga oshirilishi mumkin.

Bundan tashqari, ommaviy tadbirlar xavfsizligi bo'yicha "bir darcha" tamoyili asosida ishlaydigan qo'shma operativ shtablar tashkil etish samaradorlikni oshiradi. Bunday shtablar yordamida barcha xizmatlarning harakati yagona boshqaruv markazi orqali muvofiqlashtiriladi va favqulodda vaziyatlarda vaqtni boy bermaslik imkonini beradi. Ommaviy tadbirlar oldidan xavf darajasini baholovchi algoritmlar, sun'iy intellekt orqali inson oqimini nazorat qiluvchi tizimlar, dronlar yordamida masofaviy monitoring kabi innovatsion yechimlar profilaktika inspektorining yukini yengillashtiradi va xavfsizlik darajasini sezilarli oshiradi. Aholining ongli ishtirokini kuchaytirish ham muhim omildir: volontyorlar maktabi, jamoatchilik dengizchisi loyihalari, fuqarolarning xavfsizlik madaniyatini yuksaltirish bo'yicha treninglar ommaviy tadbirlarni tashkil etishda profilaktik yondashuvni yanada mustahkamlaydi. Shu nuqtayi nazardan, profilaktika inspektorining xizmatlararo hamkorligi, jamoatchilik bilan ochiq muloqoti va zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanishi xavfsizlik tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi.

Xulosa

O'rganishlar shuni ko'rsatdiki, profilaktika inspektorining ommaviy tadbirlar o'tkazish jarayonidagi vazifalari faqatgina huquqbuzarliklarning sodir bo'lishini ogohlantirish bilan

cheklanmay, balki butun ijtimoiy muhitni barqaror va xavfsiz saqlashga qaratilgan kompleks faoliyatni ham o'z ichiga oladi. Inspektorlarning mahalla faollari, yoshlar yetakchilari, ta'lim muassasalari, sog'liqni saqlash bo'limlari, FVV xizmatlari, transport, energetika va sanitariya-epidemiologiya organlari bilan hamkorlik darajasi tadbirlarning xavfsizlik ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir qilishi aniqlandi. Tahlillar shuni ham tasdiqladiki, ko'p hollarda inspektorlarning resurslardan foydalanish imkoniyati va axborot almashinuvi mexanizmlarining cheklanganligi ommaviy tadbirlarni rejalashtirish va nazorat qilish jarayonini murakkablashtiradi. Shu sabab, profilaktika inspeksiya tizimini modernizatsiya qilish, inspektorlarni tezkor boshqaruv, raqamli monitoring, xavf indikatorlarini baholash, kommunikatsiya va mediatsiya bo'yicha muntazam o'qitish kabi yo'nalishlar orqali kuchaytirish zarur.

Yakuniy natijalar shuni ko'rsatmoqdaki, ommaviy tadbirlar xavfsizligini ta'minlash bu faqat huquqni muhofaza qiluvchi organlarning emas, balki barcha sohaviy xizmatlar va mahalliy davlat idoralarining birgalikdagi samarali harakatiga tayanadigan murakkab tizimdir. Profilaktika inspektorining ushbu tizimdagi roli markaziy bo'lib, u axborot oqimini muvofiqlashtiruvchi, xavflarni erta diagnostika qiluvchi, jamoatchilikni jalb etuvchi va turli tuzilmalar o'rtasida ko'prik vazifasini bajaruvchi mutaxassis sifatida maydonga chiqadi. Hamkorlik tizimini yanada takomillashtirish uchun yagona raqamli platformalar yaratish, favqulodda vaziyatlar bo'yicha qo'shma mashg'ulotlar o'tkazish, tadbir oldidan risklarni baholash bo'yicha standartlashtirilgan protokollarni ishlab chiqish, shuningdek, fuqarolarning xabardorligi va ishtirokini oshiruvchi innovatsion mexanizmlarni joriy etish talab etiladi. Bularning barchasi profilaktika xizmatining salohiyatini oshirib, ommaviy tadbirlar xavfsizligini ta'minlashda kompleks, barqaror va samarali yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Ommaviy tadbirlar o'tkazish tartibi to'g'risida"gi nizomi. – Toshkent, 2020.
2. UNODC. *Handbook on the Management of Public Events and Crowd Safety*. – Vienna, 2021.
3. Clarke, R. & Eck, J. *Crime Prevention Principles for Public Gatherings*. – Oxford University Press, 2019.